

ΕΡΓΑΛΑ ΕΠΕΣΤΕΛ

ՕՐԵԳՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՂԱՔՆԵՐ ԲԵԼՈՎՐԵԴ ԵՒ ԸՆԻ ՏՐԵՐ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏՐՈՒՄ

• P R U B . 6

ԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1846

1

ホトト 267

ԱՅՐԻԲԵԼՈՒԹԵՐ

Կոստանդնուպոլիս, Յ սեպտեմբերի

(Օդ ոստոսիառ Ալութանը , որ մարդասիրաբար
միշտ հսկ կրտսենի վաճառւականն թեան յառաջա-
զիմութեանը վրայօք իր աէրութեանը մէջ հրա-
ման ըրտու այս օրեւթու , որ առեւտրոց վերաբերեալ աւ-
յառուեկ օրինաց մասեան մը չենա ի (քօսիչ) . և
այս ամենահարկաւոր պարծին համար մասնաւ որ
առեւտն մը հաստատուեցաւ , որոց անդամները
արդէն քանի մը անգամ ժապլուեցան երկար ժա-
մանակ խորհուրդ ընելով մէջինին : Երկրպար-
թիւն չկոյ թէ այս գործը իսկա օգտակար պիտի
ըլլոց վաճառականութեան ծագկելուն օսմաննեան
աէրութեանը մէջ :

Վարագական հրովարտակով հետեւալ փոխութիւնները ՚ի գործ զրուեցան :

Պատգագեա Պահրի փաշանն Խըզումի կու սակալ
անուանեցաւ , և այս ասթօնիս Ա է զերութեան
աստիճանն չնորհուեցաւ անոր :

Խըզումի կու սակալ Խաստ փաշայինն Ավազու
փռավարութիւնը յանձնեուեցաւ , Ա է հեմիկա
Վիճիպ փաշային անդը . որուն գեռ պաշտօն մը
պուածեցաւ :

ԲԵԼՈՒՐԻՆԵՐ

Յառաջարան նոր բաւարանին տպելոյ ի վեհաս

Դիսութիւնք որ զաղդի տղի իրաց ճառ արկեալ
խօ իցին ամենի ին ամենայն ուրեք մեծարութ
և ցանկալիք են , եւ զամենեան միանգամշնչ
ձեն յօժարի Հասանե լի նայն վասն պէս պէս
շհաւորի օդառութեանց որ անդէն կան ՚ի նասին
ամբարեալ : Վ յլեթէ ՚ի տաճար ինչ անմասոյց
ոք գանձաց կամցից ելանե լի գետի զանդուզն
և կամ մանաւանք զթեան խակ , թէ մասու ցանի
ցէ ոք , մասազիւրագ ցն ընդունե լւ Եւ արգ , ովլ
ուսումնակիր դու , զթեաց ուրասաւ որու թիւն առ
համեմատութեամբ զիսութեանցու հարկանիցին
բարբառ արանքն նախ յորժամ անջան վաստակէք
ի տեղեկութիւն ծազկելց լեզուաց զքեզհասու-
ցանիցին որ առանդապահքն և համբարակիք ի
մասու թեանց են . և երկրորդ անգամ՝ յօրժամ
անդէն խակի ճանապարհի զիսութեանցն բազում
դիրութիւն մասու ցանիցին : Օի թէպէտե զշտ-
մորէն խակ զանաւանս իրաց իրաց թէ ուրացն ոք
առանձինն ածիցէ զնոտա հայեցեալ վարկապարա-
զնութ նոտա , մանկուց խազ թռուիցին , այլեթէ
ասկու իի մի մասազիւրագ ցն ի ներքս նայիցի ,
ապա մօրթի ի մերաց կալթէ նոքին են որ մեկնիչ
պէս պէս աղջուական խորհրդոց մոսցն լինիցին ,
և զարեւորն և զհաստատուն ճշութիւն ճառ ից

Պամակասի նախորդ կառավարիչ Ա. Ա. Գուշան
Խորբերդի կառակալ անուանեցաւ փոխանակ

Մէհէմ միշտ խորել վկասային որ վսիմանեցաւ :
Դարձագու լուսի համարակալ(ուէ ֆթէ բառը) Ա.

ELLIOTT

Աղեքսանդրիս, 20 օգոստոսի

Բարձրագույնիւ ԱՌՀԵ մմէ առ Վլի փաշան ամսուա
12/ին Կառերի Ճեղքի շպենսուով հասաւ յԱղեք-
սանդրիս , ուրտեղ մեծ և փառաւոր հանդէսավ
ընդունեցաւ քաղաքական և զինուորական կառա-
վարիչներէն : Վղեքսանդրիս երկրացի և եւրոպա-
ցի բնակիչները տմենքն ալ մեծ և անհամեմատ
ուրախութեամբ լիցուեցան Նորին Բարձրու-
թեան վերագառնալուն վրայ . որ ցամաքը ոսք
կոխելուն տէս քաղաքիս տմեացներէն 101 թնդա-
նօթ արձակելով աղջունեցին անոր երջանիկ գա-
լուսոր :

Բարձրագույն փոխադրքայն իր պալտուը հսկ
նելն է աքը մեծ մարդասիրութեամբ և քաղցրու-
թեամբ ընդունեց բոլոր երեկի անձնիքը ամէն
ազդէ որք վութացնեաց եղանակութեան ելթալու
Կորին Բարձրութեամբ : Եղեկ օր և երեք կլշեր

կիսու թեան ընծայեցու ցանիցեն , և միանդամայն
խոկ բաղմապատիկ հազարդութեամբքն և փափախու-
մամբք բափանդակեալ յօրինեն զհամօրեն խոկ
զանանցն մարմին : Ա ան այսորիկ և այժմ յառ
մենայն կողմանու եւրոպացոց ոց աշխարհին տեսա-
նեմք զի ըստ չոփոյ գիտութեանցն գրոց , թերեւս
և առաւելեն ուրեք ուրեք յաճախտգիյն երեխն
ազդի ազգի լիւզուց բարբառարանք , յորոց խ-
րաքանչիւր զիւր պարծանն և առաւելութիւն
ունի : Կատարին ի դէպ ուրեմն է ի միտ առնուլ
զառաջն պատճառս , վասն որոց յայս աշխատու-
թիւն եկոք : Վաս եթէ յայնի վերոց և զնորսն ևս
յառելուցու , որ ի տեզիկութենէ սորոց բար-
բառոցն կթիցեն , և զմերցն ևս ազդի բնութիւն
զի միտագոյն յուսումն լիւզուց լիւզուացէ , յո-
րոց և բնածինն խնսուութեամբ և հնարագեա-
հսնձարալ մեծամեծ օգնութիւնս բաւական է
ժառանգել , նշանքեցեր և զերկրորդ . ևս պատ-
ճառս մերոց երկայնքամանակեան վաստակոց :
Հայց և զայն չէ ինչ գիտող լուել թէ պաշտի
օգտակարաբարոյն վայելիւնացն գործսէ , ոյնչորի
դժուարին և աշխատեցուցիչ թափուր ի մաս-
ւոր սփափութենէ է այնոցիկ , որ յայն աշխատու-
թիւն արկին զանձին : Հայց մեք թաղցաւք իմաս-
տնոցն ընտրել պերան . և ձեւպեսցուք վասն գոր-
ծոցն հանդամանց ասել ինչ :

Ճբագլաց և տօնախմբութիւնն եղաւ և բոլոր
հասարակութիւնը սաքի վրայ և մեծ ուրախու-
թեան մէջ էր :

Բարձրապատիւ Սէհեմիշտ Ալի փաշսն քանի
մը օր Նցերսանդրիս մասլին ետքը ճամբայ ելու
վսի մասիսյլ Համբատ պէջին հետ Դահկրէ ել թա-
լու . ու բառեղ հասաւ ամսուս 17ին : Ելիշաւալ մայ-
րաբաղդաքն ալ մեծ տօնախմբւո թիւններ եղիր է
Նորին Բարձրու թեան աղջոմք հաննելուն համոզ :

WILHELM

Աւանիկ , 12 յունիսի

¶ յս առտու օսմանեան նաւատորմիզը 19 նաւերէ բաղկացեալ հասաւ մեր նաւահանգիստը հրամանատարութեամբ բարձրապատիւ մեծ ծովապետին . և ըստ սովորութեանն թնդանօթներ արձատիկելով քաղաքիս ամկոցներէն և նաւատորմիզէն ողջունեցին փոփոխակի :

Ելաբանիսյէն եկած վերջի լուրերը կըծանուց անհետ թէ յիշեալ նահանգը հանդարտութեան մէջէ հիմակու հիմոյ և թէ վումափայլ ընդհանուր զօրապետը Պիդովեայէն ելլելով լարիսա գայերէ, այն տեղը ոկտուած ձմերանոցին շնութիւնը աչքէ անցունելու համար :

բարբառու Պիտմեօլի, Պարպէրի, Եշոմէ, ման և Բաղնի, որք իւրեանց յարգութեամբն, ճշդութեամբ և ընտրութեամբ հոյտկապը և երեւելիք են . բանզի որ ինչ սղիւ, որ ինչ գեղեցիկ լոյլոց տնուանի մատեանս կայր, զայն ամենայն առ ին կարգեցին ի զիրու իւրեանց, և եթէ յցէ համարձակութիւն առեւ լ, զհո չափական մատեանն իսկ զիլովին, որ անուանեալից առ նոսա Վ օքապօքարիօ ու լի Աքքասէ միջն առելլա Քրուրքա, որպէս թէ ընտրեալ և որբեալ, և ո իմն աղնուտքոյն և որբագոյն ուքու յարդարեցին, վասն այսրիկ և յանձնախագոյն դրսմեցան և ցայժմ՝ դրսմին. Բաց ի սոցանէ գտան մեղ ուրեք ուրեք և այլ խորհրդականիք, յարս ոչ զեւտին տեղին ունէր վաստակաւ որն և յառաջադէմն յայս բարբառ մեծարգու Հայր Մանուկւ Վ արքապէտ Զ ախատիսան :

Բ. Օհայերէնն արժան էր յուսակագոյն յօրինել, մանաւ անդ թէ ամին աւել լցագոյն ունել լփայթ և հոգաբարձութիւն իբրև մերում ուեղհականի, որշափի ինչ տեղին և իրացն ժամանակիքն աւելուցուն յանձնն : Վամին իբր խոկ ամենելքին ի բարբառարժանս, յօրս նոր կամ հին լիզու նոցա ի մէջ խառնիցի, բազում ի մեն հոգաբարձութիւն ի կիրարկաննեն, զի ոյն խոկ է պատեհ տեղին, և որպէս յ շրջ յարդեանց իրացն է, ի ձեռն այսպիսի զըրոց և լցւն և յու ին զանցնիւր միտոս իբրև երանդն է հաստատուն անդ էն խափառնն նեւսանե :

— Այլանիկի կուսակալ վսեմափայլ հաքուպ փառ
շան հայրական խնամովը հոգ կրտանի միշտ իրեն
կառավիրռոթեանը յանձնուած նահանգին հան
գոտութեանը և բարեկարգութեանը վրայօք . և
այս պատճառուա բոլոր հասարակութիւնը գոհ է
Ն . Վ սեմաթեան մարդասիրական ընթացքն է :

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա պրտ Շօհն Ռիւսէլին նախագահութեամբ հաստատած խարհականը անխոնն ջ ջանիւ և աղքա միրութեամբ հոգ կըտանի ըստ կարի ամէն կերպ օդտակար միջցները ՚ի գործ գնելը հասարակութեան անդորրութիւնը և բարեբառութիւնը հաստատուն պահելը համար և մանաւորակի որ լսնատացւոց սաստիկ կարօտութիւնը և աղքատութիւնը քիչմը թեթեցընել լու համար , | պրտ Շօհն Ռիւսէլը աւաշջորիկ ց ազդոյնին երեսփառանց ժաղացին , թէ 175.000 լիւա սմէրլինան , այսինքն 19 միլիոն ՀՀ հազար զուտուշ փոխ տրուի թուլնատայի հասարակութեանը՝ տարբին հարութին Յուկէս տոկասով , և տասը տարիէն եաբը վճարելու պայմանաւ : Վրիէ ՚ի զատ 50.000 լիւա սմէրլ լինա (Յուկէս միլիոն զուտուշ) ընծայ տրուի ըստ այն նահանգաց , ուրտեղի ժողովուրդը վերջնին ինկղծութեան մէջէ : Յիշեալ գումարները դրա մաց հասարակութեան վերաբերեալ չնոտ թեանց վասայք ծախսի ըլլան , որպէսզի բանւորներուն աշխատելու գործ միշտ անպահաս ըլլայ :

— ՞Քաղքավիթ գործոց վլայօք երկար վիճաբանու
թիւն եղաւ ազդային երեսփոխանաց խորհրդա-
բանը, որ ամենին հաճաւթիւն չուռաւ. (։ ասրից
վզրաց այն տեղը մնալուն. և այս բանին վրայ
լորտ Բալմէրսթօնը յայտնեց ժողովոյն թէ հան-

Գ. Արդ յառաջ իսկ քանի զամենայն որչափ
յուժի կայր, աշխատ եղեաք դժու լինել և զբու-
շացուցանել յամենայն օտարասփ և ի մարդուց
ծոյ բանից և անուանց, որ ապրդեցին մայն ի լե-
զու մէր, յամենայն խոսք նշանակութեանց, որ
ի միտս բազմոց մինչև ցայսօր տնկեալ կան որպէս
իշխանաւոր, մարդասփառ, շամենդաղ, մարդելցող,
բանիբուն, ի կիր արկեալը իբրև իշխան, կրթեալ,
մանրամազ վաշի, սուտուկասպաս, գրադէտ և որ
ըստ նախնեաց նշանակեն հպատակ, մարդածախ,
մէգ, մարդագողե ճարտարախոս : Եւ միանկա-
մայն իսկ ասել ըստ կարի խորշեցուք յայնիմ ամե-
նայնէ, որ ձեռնհատ էր իսկի խանգարիչ և պղպո-
րիչ յառակութեան մերոյ լեզուին լինելը Յըն-
տրութեան անդ զոսկի դարու զրիչո մշտ նա-

խամեծար արարաք , որպէս և կարգ արդարութեանն պահանջէր , և յօրդորէր տիզեկացն միաբան հաւանութիւն . բայց սակայն ուր պակասէր ուրեք ինչ և սոսա զայն յերկրորդ ականաց անտի ըստ պատշաճութեան լցուցաք . իսկ և կարի յեսթին բազում անդամ վասահ չխրացաք լինել . և ոչառաց այլ ինչ հաւանեցացի չպատճառաց ի նշան վկայութիւնն միայն յենու լքանգ՝ կամ ամենենի գուեհիկ է ին կամ լի անհնարին օտարութիւնիք . յօրս չերեսին ինչ էշմարանք գրոց բարբառոյ : Այս ընտրութեան մասն մի ինչ պիտառի ի մասանդ լիգուագն գիտութեան

Դարտութիւնը կատարելապէս հաստատուելուն
պէս յիշեալ քաղաքին մէջ՝ աներկբայ Աւատրից
տէրա թիւնը պիտի քաջ անկեց իր զօրքերը :

Փարիզ, 21 օգոստոսի

Վզգային երեսփոխանաց ընտրութիւնը լրմնալով
Վ է հափառ թագաւորը ամսուս Գին տէրութեան
երկու խորհրդարանաց բոլոր անդամները ժողուել
առաւ սահմանադրական օրինաց համեմատ , որ
պէսզի նոր ընտրուած ազգային երեսփոխանները
նմանապէս Փարմները ըստ սալօրութեան երդում
ընեն Ն . Վ է հափառութեան ներկայութեանը .
և այս առ թալս օգոստավառ թագաւորը համա-
ռօս և աղդու ատենաբանութիւնն մը ըրաւ . որ
խիստ հաճելի երենալով ամենուն , բարձրածայն
պօռացին , կեցցէ Դուի Ֆիլիփ թագաւորը ,
կեցցէ աքբայական գերդատուանը :

Ալբանական թէ օգոստափառ Ալբանորիա
թագուհին Ենթագալ և անոր Ծակից Ալպերթ իշ-
խանը սկզբանից եր ամսուն մէջ Վաղղիս Խօփ ար-
քայական պալատը գտնու են, գաղղիսցւոց թա-
գաւորին այցելու թիւն մը ընելու համար :

Գաղղիոյ թագաւորական գերգաւոստնել այս օրերու շօփ պալստը պիտի երթայ . ուբանել Կնոզվեյ թագուհին հագիւ թէ 24 ժամ պիտի մնաց կըսեն Ալպերթ իշխանին հետ :

PREFACE

Համբ. 16 օդաստուի

Արքապան Պապը մարդասիրական ոգւով խնամք կըտանի իր ժաղավրոց բարեբազզութեանը և հանգարառութեանը վասյօք՝ օրինաւոր արտօնութիւն և ազատութիւն տալով անոնց . թէպէտե

Նորին Արքաղնութեան ընթացէց հակառակ եղաղ
անձինքը, անդադար կաշնատին զանազան արգելք
ներ և գմուտրութիւններ հանելու : Հասարա
կութիւնը խիստ գոհ է Պիտօ Խններարդ արքազան
Պապին մարդասիրական գթութենէն և աղքատու
մէր բնաւորութենէն : Եյս օրերս գրեթէ իր
բոլոր ամսական թոշակը աղքատաց սղորմութիւն
տալէն ետքը, իր մասնաւոր քասկէն ալ գրամ
բաժնեց տնանեկ գերդաստանաց խեղճութիւնը
թեթևցընելու համար :

Digitized by Google

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Վաջաստհմիկ Յորութիւն Գարեգին աղքան արժանաւոր պատուալ և յարդութիւնաբեր ընդունեցաւ քաջաքիս հայազգի երեւելիներէն և հատեալ օրը նոյն շաբենաւով ճամբայ ելաւ ՚ի Արտասանդնուազօլիս երթալու :

է , մինչ զեւ ամեննեն իսկ զորմանք ունին զլարդ .
յորդամ միտ եգեալ նացիցի թէ որշափ այն փոյթ
պդու չու թիւնն և անազուաւ թիւնն է զոր անդտանն
խոկղաննէ վասն տացին իրաց ի կիր արկեալ վորեն
ոզդեն բարդաւամք որոց կիրթ ճաշակի լիք են և
առազջք ըիմք : Յէ այնազէս իցէ , առա ի մարզ
րու թիւն ուրեմն կարծանեաք , եթէ խոտնի խու-
ուըն վորեալ խափր ի միջի ոչ գնեաք , կամ՞թէ
զառաջիննն , զազնու ագայննն և զուռննն յամենացի
խոկ և ի բնուի կշու հասարակ յետնոցն և հան-
գիխապատիւ խանարհագունաց և բազում մա-
տամիք եղծելց հաշուէաք : Որ հմաւաքն և ձշմար-
տասէր ըննչք և իրաւընտիրք են , կարօլեն
միացու թիւն հասառառաւթեան մասու ցանեւ բա-
նիցն առացելց :

Դ. Բայց և ոչայս լինորութիւն շատ և բաւարար էր, այլ պիտոց էր յամենայնի և աւելադպոյն ի գիտութիւնն ծշդութիւն և անուանկ նորոգք վիճան այնորիկ և մեր երկրորդ հոգաբարձութիւն զոցունց էր : Ոխով միայն գոյր հնար ի կետ անդր հստանելց, այն խոկ է քիննելովն և խուզելով թէ որպէս կամորդ անակ մեր նախնիք զայս նիշկամ զայն նիշ անուն թարգմանեցին, յոր և բազում դիւրութիւնն նպաստ իմնէր անուաննեալն Նոր Բառդիրը, Երկույն ժամանակեան գործ մեծարկոց

Հարց պրեսն Պատգարու , և մանաւանդ բաղմա-
պատիկ մասենագրութիւնը և թարգմանութիւնը
նոխնեց զի այս մատեանք են , որ բազում կա-
րեար և նորագիւտ անուանո մասակարարեցին .
յորոց մինչեւ ցայսօր զրկեալ գտաներ բարբառ .
մեր , սրբէս թէ շունէր անդուսս ի վազաց , և
եթէ սիւտք ինչ նոյնալինեացն լնէր , հնարեալքն
և կատարեալք գրաւեալ աւնեին վկոցին տեղի .
Տայց բազում անգամ հարկ եղեւ մեզվասն պէս
պէս պիտոյից անձամբ ի խոյզ արկեալ որմնել
զին և վնոր մատեանս ոչ գրութեալ , և ընթա-
նուլ անդր խակ ի բուն աղքերս յունական օրինա-
կաց գրոցն թարգմաներց , նու և ուրեք ուրեք
քննել զարաբարցին և զգալուին առ մոաց հայե-
րէն անուանցն քաջ ի վերաց հաստնելց : Վայսի-
սի աշխատութեամբ բազում անուանց միաբ և
զօրութիւն յայտնագոյն և ուղղագոյն գործեցու
և ոչ սակաւ նորագիւտք ի մէջ եկին : Վյլ զբո-
միանդամ յետ գրութելցին գտեալէ մեր , և ի
բուն կարգի անդ գրոցս չ'ք , զայն ի յաւելուածին
խնդրեալ գտցես :

Ե. Վ. յլ յորժամ ի նախնեաց անափ չդտաք
առ այժմ գանուանսն օր պիտոյ էին և կամ չդպր
խոկ հնար գտանելց վասն նորոգ իմն գիւ այցն լի-
նելց , հարկ լինէր այնուհետեւ նորս ինչ մարթել
յօրինել . այլու չեթէ այնմ հարկի զիշոք ամենայն
ուրիշ , և ոչ իբրև աերու թեամբ և իշեան-

Վահանիայլ պայտաղորդի Պետրոս Արքայի Եռաստվածաց վրա կայութեց, Ելու Պատմական Պէտք Են Տէրութեց.

ՏԵՐՈՒԹԵՎՈՒԹԻՒՆ

Եպահեալ Դ պատրութէ Յօհաննես Հարժադադիւն Հանեցաւ.

Ի Դ ՄԱՀ ՀԱՅ ԲՐԵՆԱԿՑԱՑ ԱՑՆ

Ոչ ապաքէն գլուխա ՚ի ծով և բիբս գետացն ընդ վտակս,
էր, զի լոյի վաղան Պէտք և զիմ աղէտս շարարկածս:
՚նա, որ զի է պա լինքն չափեաց զի եղանւոյն Յօհանիայ,
կաց եղական փախարքային և առ կայսերս գործունեաց,
՚նա, որ գատու շատ այցելու և խնամակալ Հայրենուոյն,
որով պարծի Վղեքանդրեայ ընդ պերձ հանձարս խորագոյն:
՚նա մեկնաս այն խմիլն լուսաձեմիցն Հայկաղնեան,
որ զի է մաքը և զանմերան անմահացոյց յիշիան:
Որ այն պարծանելն Վղդիս Հայոց պատապարանն նեղելոց,
նախանձ բախունի վերջ ետ կենացն և արկ զաւուրս ընդ հագոց:
Բախու տակաւին զիմն պատկ ձմէ անուոյն ընդ գլման,
է զի երբեմն հրով իիթայ, շարմն ընդ մահուն ձայն գուժան:
Աղին դեռ եռ ոչ մերկացայ ՚ի խոր սրտէ զթախիճ,
որպէս ու մահ անտգորսն յաւելեր յիս զայս կոկիճ:
Վերպանենեան ախուուր նուտագ թոնլ յաւելոց յիմ լուղիւն,
զի նենդուորն խիստ Վորոսեան յիս յածախէ զմաւս մահուն:
Զի զի նչ աղէտ ևս չորտագուք քան զայսպիտուց գիւցազնի:
մահն, որում մի քաղաքը լրիւ ափամ երկէ սրտի:
Պարս Ա եհազն աղդասիրիս է Պէտրոսի Յուսու քեան,
մահն, որ Երեսց զափրու համազգեացու զի այլարենեաց բարձ խնամ,
Սորմն ահա զան յաւզարկումն ար ճոխ թափական,
զակինկարն բարձաւ ընդուռս զդամբարանն մասովեան:
Աս իմ աղդիս աղնուութիւն յինքն փայլեաց Յերազայ,
գործ ապերտու և կամ բիծ ինչ երբէք ՚ի վարս չեցաց աս:
Ան զի է միտու ան կշեռն և սուրն անբիճ պահեաց յիւր արարս:
՚ի բարձագուազ յիրազութիւնն չեցաց բնաւ ինչ բարպահն:
Աս բաջ պաշուուն Հոգեգորչին սուրբ մեսուպեանն գալրոցիս,
շատ բղջիւ էր լուսաւորել զարիփազալմն զմանկախ:
Ու թէ հնար ու դու գիտել զայլենեացդ մերկութիւն,

և զիենոց մօրդ աւաղել զանիփառութիւն ահարկուն:
Բանահիւսից բերանք երգել նը լուեցին զի է հս երբէք:
՚ի ճահ այն զի ահանել գիւցազնականն ՚ի թաղերգ:
Եւ զիարդ նը, որ եղականն էր Վրամաղն յիւրուա:
և ընդ հզօր կայսեր թե զայլեցաւ այր վեհաղնեայ:
Վմիլք կրկին շնորհարհիք քաջավաստակիք բարեթոյս:
Փօլսս Պէտրոս Հայկեան սրարձանք, որովք շատ մեր պանծայք յօյո:
Վ արդ բաղէ զիսանձու քարինս բարակուշկոմ վկային:
և գուրեացէ երթեւի կից զայլեցաւ սուրբ ուղին:
Ո՞չ, թէ լինէր կենաց ձեր թել ընդ անմահիցն հաղորդել:
մինչ յաւնէր անմահանալ փառք հայրենացդ քաջ ընսել:
Վ մեզ ապա յայսմէետէ զփաւու Յւրոպեան հաղորդէ,
ընդ նախափառան մեր Վրիս, ահ, բախտն զնա յօյժ նենդէ:
Վին ցերք բախտքո զիս տեական . թէ լքեցաք մեք զնէր:
կուտեալ զմեօք ցաւ քան զպաւ և ոչ թողուս ՚ի հին վեր:
Եթէ թխաէ ամպ զողուին երաշու երկիրս տաւ ինչ զպ:
այգեաց, կիմոց, ձմիչ հարուած, կարկուտ հեղեղ, աեզսս ծով:
թէ սիւգ հանդարտ զպապակումն սուլէ բառնաւ Յգեմիս:
ահեղորոսք ամպրոսք զինի զանմթ միսես ընդ ապիս:
Բայց մեր հաստատ է յայսն յիստուած . Վա զիրելիսն իրատէ:
ոչ ապաքէն հետք ձախորդաց՝ նոր յաջողման ոկիզըն է:
Գիտեմք ցաւոց քաջ համերել գիտեմք վլնել ընտել:
մինչ ամենից յաղթօլն սէր արծարձեցէ հուր ՚ի սիրտ մեր:
Գիտեմք աշխարհ և դու պարծիս հին գիւցազնեօքս Վրամեանց:
մի մաւացիս և զպաց գրաբար, որբան Վրիմին յիւր ընթաց:
Բանզի պաշուպան այցին Վրիստոսս կոչէաց, Վգիւ ծառայք իմ:
թէ կարձ ՚ի կեանսու հաւասարիմ եկայք ժառանգ զգահովն իմ:
Վեցէն սոցին ժառանգք գերան Յոդի աղական կալիս Շելքանին,
և Վրահամ աղական վաղան իրական կալիս Վաղարին:

Թեամբ ի վերայ լեզուին ձեռն արկաք ժապհէլ
յանդինել անտւանս անխոտիք ստեղծանել, այլ
յորժում անհնարին կարեւոր էին և հարկ ի վերայ
կար ստեպ արկանել ի կիր, և միանդամայն յար
ժամ մարթ էր հաստատուն և անկատածն կանու
նոր ինչ յօրինել: Աւր այս տմենացն պայմանք ի
միասին միանդ ամայն գտան, յայնամ նոր ինչ
հայերէն անուն իշխեցաք կազմնել և այն մեծաւ
երիւ զածութեամք . այս ինքն, փառն մէն մի ան
ուան, զպ յօրինելը կամեաք, հինդ, մից, տասն
և երբեմն յիսուն և աւելի ևս օրինակս նայափանի
անուաց ի նախանեացն գիրս գտեալ և սուռգեալ
ջային կանան, նման նոցին յօդեցաք կարգինին
պիսի յօդեալը յայլոց ընկալաք, որպիսի ինչ Եթօ
Անուշ, Եկերնաման համու գել, շնչուքի էթէ Յրե,
աղէտ, Յրաբէ յարիք, Ակաղակիրաք արսուգիստ,
արսուգիլիւն բառ անկիւն), Զելքու . Վրամանոց
(այլուրանոց). նայնակս Կառաւաքալ (թաջուն),
Ենչափանութիւն, Վարդառարան, Հեռագրու
թիւն, Վրինախօսութիւն, Վոդենաւ . Վոդենաւ
կառք, այլովքն հանդ երձ :
Վ. Ա. երբեմն և վասն վայելցութեան երկումքը
անուանք գիրսն յայտ արարաք, որպիսի ինչ նոր
իրիք, Վահանակալիսն . Պայցախ . Պատմար
ջաց անգղ, և այլք, զորց ամենեցունց վատաւ
հութեամք մարթեմք տաել, թէ երկայն երկայն
ընս թունուին, որպիս Հորիզումն, Վայինիք, Կարու
զիմն, Յակինիք, Յասափիս և անդ անդ կամականքիք .
ընդ որ հայեցեալ և մատենազրաց յետին գտառուց
ուր հարկ ինչ էր բանս ինչ ուսմանց յայլոց լի-
զուաց տանու և համապազ գտիփանիք լիշտանագիր
որն առնուին, որպիս Հորիզումն, Պայցախ . Պէնիք,
Վադիք, Վալմուտ, Վասիդք, այլովքն հանդ երձ .
յսկ ուր ոչ այնչափ ինչ կարեւոր էին անտւանքն .

կամ կարի իմն մանր իրաց էին, և կամ կարօս առ
ուանելաց զնի քննութեամք, նոցին առաջի առ
սյամ համառօտ մեկնութիւնս միայն կարգեալ,
այլում գործոյ և ժամուար զիրաց միումի միումի
նոցանէ ձզրիտ հայերէն անուանս պատշաճեցու
ցանե լիամգ գտանել: Օրինակիք նուինեացն ուղի
զուգրութեան հաւանեցուցին զմեզ բազում ու
րեք աւ, եւ երկբարբառովք դրոշնել զանուանս
որպիս բազում անգամ առնէր և բազմահմուտ
մեծարգոյ հայր Պաբրիէլ վարդ ապետ Վւետիք
եան և այլք ի տեղեկաց . բայց ոչ եթէ օրէնս
ինչ սահմաննեմք առանեն ի ամին, թէ արդեամքը
այնպիս պարտ իցէ ընթեռնուալ:

Զ: Յազում անգամ վասն գիւրիմաց զմիսս բա-
նց գործելց նշանաւ առտեղի կիր արկաք զայն
պիտին ի սովորական անուանց անտի, որ կամ
գու է հիկիք էին, կամ թիւրեալք ըստ նշանակու-
թեան . և կամ տականին կամկածելիք . նշանս առ
տեղ գրոշմեցաք գործեալք ի վերաց այնոցիկ, որ
յօրինեալ էին օտար և ոչ ուղիղ ճաշակաւ . որպի-
սի ինչ Վականուն, Վաղինեսական, Վնժակայու-
թիւն, Վրակութիւն, Վրամախութիւն, Վերտրա-
մագրեալ, Տրամախութիւն, Վացասել, Վոտ-
րան և այլք բազումք, զրոց իմաստութեամք
զնոցն գատառան գտառեցաւ և բազմատեղեակ
մեծարգութ, թարգմանիզն, բանական արուեստին,

- (Ը) գուազոսի շեմն առաջ օտուն կանուխ հրթիքը թիւն մը պատահեցաւ . քաղաքիս վերի թաղի , և հիւ սիսացին հողըն աստիքի փշելով , խկայն առած ծեցաւ . հրդեհը . բայց ամեն կերպ օգնութիւնը ժամանակաւ համեմելով կրուկը անմիջապէս մարեցին քանի մը առն միայն արելուն եւրո :

— այսողոցի պատահնիվն մէ կը Պուրնալա գիւղէն
քիչ մը հեռու ասորձանական (փլշթօֆ) վիրաւու-
լուեցաւ անցած շաբթու ծերունի տաճիկէ մը ,
որ կը անգատէր թէ իր այգին մտեր է խաղողու-
տելու համար : Այս չարագ սրծը անմիջապէս բռու-
նեցին և Պուրնավոյի ազգային ձեռքը յանձնեցին .
ու ատի երկբայս թիւն չունիսք թէ օրինաւոր կեր-
պիւ կը պատժուի ուրիշներուն բարի օրինակ ըլլա-
լու համար : Արածեմք թէ Պուրնալայի ազնն կը-
պարտաւորի և ս տռաւել զդուշութիւն ընել և
հոգ տանիլիրեն կառախարութեանը յանձնուած
գիւղին անդպրութեանը և բարեկարգութեանը
համար . բանցի այսպիսի դիսուածներ և ուրիշ
անկարգութիւններ մը չու անպակաս են . որոնք ու-
րիշ Վայի մը օրու պատահած չէին :

— Յայսնի է հասարակութեանը , որ Պուռանովա
տուն ունեցող երեսնի անձինք ընկերութիւն մը
հասարակութին անցեալները փոքրիկ շգենաւ մը
բերել առաջ համար , որպէսզի Դպիրէն մինչեւ¹
Ալշեալ զի դին ծովի զերը երթեւ կութիւն ընէ
միան : Վ. յո շգենաւը , որ երկաթեայ է , արդէն
հասած ըլլալով , թիչ մը առտենէ ՚ի վեր այս երթեւ
կութիւնը կընէ . բայց դժբազզ արար այս թիչ
ամանակուան մէջ երկու անգամ վշասուեցաւ .
ոտքի անգամը զեկը (տիւմէն) կոսրեցաւ , և երկ

բորդ անգամը մեքենան վնասեցաւ նաւարկութեան վայրում առաջակա գոհութիւն Կատուծոց ծառէպդներուն զեան մը չեղաւ :

— Դատապայցին կըդրեն, թէ յիշեալգիւղաքազ
զաքին վզնի հաճի Վհմէտ է ֆէնախն ամսուս Ան
կիրակի օրը Ինքըլինքը ասրճանակով (վիշմօֆ)
մեռցուցերէ : Արհաստատեն թէ յիշեալ պաշու
նատարը, որ խիստ աղնիւ և առատաձեռն մարդ
մընէ եղեր, ծանր պարսուց տակ մնալով՝ այս
պիտի յուսահաստակն գործի մը ձեռք զարկեր
է : Հաճի Վհմէտ է ֆէնախն հազիւ թէ 40 տարե-
կան է եղեր :

— Վիշած շարթու հեղինական պատերազմուկան
առաջ հաստա մեր նաւահանգիստը | Հայովիչու
մուռն աղջկեղագոսեան կողնեւելին գարու:

— | Կապում մէ երի Յին երեք շաբաթի օրը Յանաս
տանի մէջ ասհմանադրական կառավարութիւն
տանալու համար և զած ապառախքան թեսն տարե-
արձը ըլլալով, բոլոր հեղինացիները տօնսարմ
ութիւն կատարեցին նոյն օրը և յիշեալ ու պաշտ
ու նառուն մէջ գոհութեան հօգես որ պաշտօն կա-
տարեցաւ. ՚ի ներկայութեան բաղմաթիւ պաշտօ-
տարաց և հիս պատուին յունաց :

Ալքատուառեն թէ Տէ վինչարի դաքսը մատ օ-
երս կատանդնուալոյիս պիտի խրկուի Ենդվայ
ուավզարութեան կաղմանէ մասնուաս պաշտօնավ-
ա, և թէ այս պաշտօնը Տաճկատանի և Պարսից
չեղած մի ճր բանակնեւ ու բանակնեւ .

Հայոց դպրությանը ըստ կրթիքական էրի :
Ախտածանդնուռազօռոց երի ելի գաղղացի վաճառ
ական մօսիւ Տագիւտ Ալսկանիին Նիշանի իջիկար
որհուեր է Անհապառ Առ թանձնին կողմանէ :

պի համարէոք յայլեայլ մստենից նոցս զկարեանուանս գտեալ հանել : Յակն արկեալ միանց զայշափ տռառ ելութիւնս գործոյ , զջշգր-թիւն և զպետանի ընդարձակութիւն խտաղունին , գդալիացին գհամաշխարհական լեզուն , որեւորն և զշահաւոր ի ժամանեակիս յայտիկ . տրութիւն և զյատակութիւննայերէն բարբարա , և զավուական պայմանն տաճկականին , և զոյլ խնամն և զուառելութիւննի ըստ միացէ զմասաւալ , համարձակիրք կարծէլ այսպէս , թէ այն ինչ կատարեալ է , որչափ մարթէր առ ժամնեկանալ : Բայց ոչ այն կամք են մեր առել , թէ մորթ , չիր հնար կատարել լազոյն քան զայլ յօ-իլ , այլ զայն միացն զոր մի ոմն ի հօյսկապ մուսկրաց տասց կամիմք ակնարկել , թէ Այսպի-նչ գործ ի վերջնծագ կատարման երբէք ոչ անէ , և զայն արժան է կատարեալ համարել . ու ժամանական և առաջ ու առ առ առ առ առ

ու ժամանելիք և ըստ պղոց ինչ հանդամազ
որչափ ինչ Հեարտուոր էր յօրինեցաւ :

պա ընկուլ սիրով որ սիրոզդ ես շահու և բա
թեան աղջիս և տոհմիս մերայ, զվաստակու աշ
տաթեանս այսարիկ իբրև արդարեւ այնպիսի
տուո թիւն և ընդ միոյ միոյ յանուանցն գոր
ձին կալաք յուղել և քննել վասն քց ց իսկ
ո թեան, երեսուն և վաթուուն և հարիս րա-
միկ հատու մեզ զդարձուած փոխարինին օրէ
լ զլ ստուած ի չորեսին և լիզուոն զոր ու-
ո և յամնայն աղդս յորո շրջիս և այս իսկ
ինձան և այն կատարած ամենայն գործոց

CABINET DE LA SCIENCE

Զմիւռնիա , Յ սեպտեմբերի .

Քաղաքիս առուտութը ընդ հանրապէս հանդար տու թեան մէջ է միշտ, և այս պատճառաւ չու տեսակ ապրունիքներ դժու արավաճառ են,

Չոր պատուղ: Սինէկ ցայսօր 12.500 բեռ թուղ
եկաւ . որուն խանթմարք բար տեսակին 45-75-
զուռուցի ծախուեցաւ : Եւլում ըստ ած արդ
թուղին գինը՝ 110-130 զուռուցէ , ի զմիրու խան
բի չափչին գինը՝ 50-75 զուռուցէ խանթմարք
Աև չափչինը՝ 29-31 զուռուց ըստ աեսակին : Խա
ղողին գինը թէպէտե 17ուկէսի պողուեցաւ խան
թմարք , բայց հիմակու հիմայ առնող չիս չա
պրանիք և լիւլուն պատճառաւ ը . անոր համար
կերս իթէ գինը պիտի իջնայ մինչև 14-15 զուրուց
Միթիս . թէպէտե անցած չորթու 80 զուռու
չի ծախուեցաւ չեթին . բայց այսօր այս գինը
առնող չիս . և կը հաստատեն թէ 79 զուռուց
ծախուեսէ :

Փալածնութ : Ծրեստու ապրոնք չկայ . Ենդ դից
տեսակին զինը 55 . 60 զտութ շէ խանթար :

Տորոն : Առաջ հաւանձին տպրանիքին Պախոլոցի տեսակ 600 համեմ շոփ կայ . բայց դեռ վաճառական մը չեղաւ :

Այսարի բուրդ : Դիւրտավաճառ. է 175-197 զմ,
առ շամանթարը ցանուած ապրանքը .
Ճենի : Դրեթէ ամենն ին ապահով է :

‘ΟΙΔΗΠΟΣ

לְרַב־בָּשָׂר־תִּשְׁעַלְתָּנִים־בְּרַב־בָּשָׂר־
בְּרַב־בָּשָׂר־בְּרַב־בָּשָׂר :

Քարեմ մը տարիեն վեր աղքերնուս մէջ հրատարակուած ած զը-
սկրուս երևելիներէն ու սպասակարներէն մէկն ալ առ Աթոնայ
Տիբթարեան Մշարանութեան տարրաց սկզբը դուրս համած
առարանն է : Չեմք ուզիր մէկի մէկի տարր առէն կոստոք,
և թիւ ննիրան քայլ խօսի ու որժ որ անձամք առ գիրցը զարծ,
եւսլ խմացուն մինակ առ կըսեմք որ խտադիրէն իրաւն արթիլ
ու առ իջուաւ առէն գրեթել հասկլանուր օգնելին զոտ , չափ
ու մծ առաւելութիւնն ալ ունի որ հայերէն ու առաջերէն քա-
րել շատ ճիշտ ու ընալ ը են , ու ինչպէս կիրանանդ յաս աջպատա-
կի թիւնեն արևոր Բանադրական ին մէջ կըցնեմէ : Երկար երկար
առաւելումք ու խորհրդավ դրու ած են : Անոր համար առ բառ,
իրը չէ թէ միայն օգտակար , հոգաւ նաև հարկաւ որ է առ,
ու որոնք որ եւ բազոցի իրաւ է մը յատակ հայերէն կոմտան.
Երև կուզնէն Խորդմանել . ինչպէս նաև մնայք ալ փորձավ կիմա,
մք : Եւ առ փորձին վաստանուազվ կրնամք ըսլ որ առանի
հայերէն ընտիր բառերավ ու առաջերէնն թէ ընտիր ու թէ կա-
րեալ առէն բառավ ու առէն նշանակութեամք ամերոց բառ,
որ մը աղքերնուս մէջ մինչև հմայ չկար , Ստանանդ որ ի-
շերէն բառերան առջևը գաղզերէն ալ ըլլալով , կես մը կա-
նեմ ըսելու որ նշապիսի կատարելու թեամք ու յատակութեամք
շվերէնէն հայերէն ու առաջերէն բառզիրը մըն ալ ասոր մէջ
գորունակուի : Այս մը կարծեացը վայ անոյ ու եկի կընս-
տիմք որ ինչպէս կըսեմք , արդէն Եւ բազոցի մէջ մծ առնու-
ացեր է վ'յուժեալ բառզիրը , մինչև չէ թէ միայն Վիենա
գոյ Լիպսիս , Փարիզ , Լինոն , Պերցին , Փրակա և այլ կը-
սուի : ու Հայոց աղքին , ու աղքասէր ու ուսումնակը
արտանութեան ալ պարծանամք կըսոյց Վաստահ Եմբ , որ նշապի-
սուամք թէ առելի ևս աղքերնուս մէջ ընդունելի կըլայ ու
արտանը :